Lausunto maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen (HE 15/2017) täydentämiseksi

Esityksen yleisperustelujen kohdassa 2, otsikolla : Kunnista siirtyvien maataloushallinnon tehtävien nykyinen rahoitus ja henkilöstö, todetaan mm., että siirtyvä kunnallisen maaseutuhallinnon kustannukset ovat arviolta 19,5 M€/vuosi ja että ko. hallinnon tehtävissä kunnissa työskentelee n. 500 henkilöä.. Kohdassa 5, Maakuntien rahoitus siirtyvissä tehtävissä, todetaan kohtana 6) maatalous ja maaseudun kehittäminen olevan yksi maakuntiin siirtyvä tehtäväala, josta ehdotetaan säädettäväksi maakuntalaissa (xx/xxx) 6§.
Yksityiskohtaisissa perusteluissa, 30§, todetaan kunnilta siirtyvän maataloustukihallinnon kustannukset huomioitavan siten, että lähtökohtana olisi Maaseutuviraston kyselyyn perustuva kustannusten keskiarvo vuosina 2017 ja 2018.

Maaseutuhallinnon osuutta ja sen rahoittamista käsitellään usean terminologian kautta kolmessa eri kohdassa nyt käsittelyssä olevaa lausuntopyyntöä; yleisperusteluissa puhutaan maaseutuhallinnosta, maataloudesta ja maaseudun kehittämisestä ja yksityiskohtaisissa perusteluissa vielä maataloustukihallinnosta.

Tämä monien käsitteiden käyttö on omiaan tekemään kokonaisuudesta vaikeaselkoisen ja saattaa aiheuttaa vääriä tulkintoja rahoituksen kohdentumisessa. Selkeyden vuoksi yhtenäisenä tehtäväterminä tulisi käyttää maaseutuhallintoa, joka siis käsittäisi viljelijätukihallinnon.

Varsinaisen viljelijätukihallinnon toiminta on perustunut kunnissa Maaseutuviraston kanssa tehtyihin, YT-alueittaisiin, erillisiin maksajavirastosopimuksiin. Maksajavirastosopimukset laaditaan jatkossa maakuntien kanssa. Viljelijätukihallinnon häiriötön, asiakaslähtöinen, laadukas ja EU-tason säädökset jatkossakin täyttävä lakisääteinen viranomaistoiminta edellyttää riittävät ja oikein kohdennetut resurssit koko tukihallinnon tehtäväkentän osalle. Viljelijätukihallinto työllistää viranomaiskokonaisuutta eri tavalla eri tuotantosuuntien kohdalla. Kotieneläintuotantoon liittyvien tukien määrä, hakukerrat vuodessa, neuvonnan tarve ja paperisten hakemusten ja lisätietojen määrä sekä tukien hallinnointiin liittyvien tarkastusten ja valvontojen määrä ja sisältö ovat merkittävästi työllistävämpiä ja resursseja vaativampia kuin kasvinviljelytilojen tukihallinnossa. Maatalouden tukijärjestelmä on monimutkainen, laaja, yhteiskuntavelvoitteiden osalta osin ennustamaton ja lyhytjänteinenkin sekä kompleksinen, ja tämä aiheuttaa vuosittaisia muutoksia ja epävarmuuksia sekä yllättäviä ja nopeatempoisia reagointivaateita hallinnolle.

Lakiehdotuksessa on esitetty maaseutuhallinnon tehtävien rahoituksen sisällyttämistä maakuntien yleiskatteelliseen rahoitukseen. On tärkeää, että valittavalla rahoitusmallilla varmistetaan maaseutuhallinnon tehtävien kokonaisuuden häiriötön hoito ja vältetään maakuntien sisäisen vastakkainasettelun mahdollisuus resurssien tarveharkinnassa ja päätöksenteossa. Tämä onnistuu parhaiten ja tarkoituksenmukaisimmin siten, että maaseutuhallinnon rahoitus perustuu, yleiskatteellisen rahoitusmallin sijasta, jokaisen maakunnan alueen omaan aktiivitilojen, ts. tukea vuonna 2017 hakeneiden tilojen määrään siten, että kotieläintilojen lukumäärää painotetaan riittävän suurella kertoimella, jonka kautta huomioiduksi tulee kotieläintilojen tukihallinnoinnin merkittävälisäresurssitarve. Tällä perusteella voidaan laskea valtakunnan tasolla suhdeluku maakunnille viljelijätukihallinnon tehtävien hoitamiseen tarkoitetulle, tehtäväkohtaiselle erillismäärärahalle. Rahoituksen tasona käytettäisiin vähintäänkin yleisperusteluissa arvioitua 19,5 M€ vuosittaista tasoa. Koska maakuntien tilanne ja vaatimus ko. tehtävien hoitamisessa on erilainen maan eri osissa, voitaisiin tällä mallilla parhaiten turvata toimintojen määrän, vaativuuden ja elinkeinollisen merkittävyyden vaatimien resurssien kohdentaminen tarkoituksenmukaisesti.

Kuntien nykyiset maaseutuhallinnon viranhaltijat toimivat tukihallinnon hoitamiseen liittyvien tehtäviensä lisäksi aktiivisesti myös maaseudun ja sen elinkeinojen kehittämistehtävissä, mm. Leader-ryhmien, neuvontajärjestöjen, koulutus- ja kehittämisorganisaatioiden, eri viranomaistahojen yms. kanssa tiiviissä yhteistyössä. Tämä toiminta on kuntien kannalta merkittävä resurssi ja sen jatkuminen myös maakuntauudistuksen yhteydessä tulee turvata ja sopia sekä myös toimivalla tavalla huomioida rahoituksen kohdentamisessa.

Reijo Hämäläinen

maaseutupäällikkö

Kurikan kaupunki

gsm 0400877678

reijo.hamalainen@kurikka.fi